

საოფისე ქაღალდის მუვანე შესყიდვები

სახელმძღვანელო დოკუმენტი

ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირი (IUCN)
თბილისი, 2011

Green Purchasing Guideline for Office Paper

Foreword

This brochure provides guidance on reducing the ecological footprint of paper¹ use in an office. The document analyses paper production related issues and provides recommendations on how to plan and make green purchases. Specifically, these guidelines will help develop a green purchasing policy, define criteria, choose the appropriate products and assess suppliers. The document is designed for easy use and is aimed at any organization or company that purchases paper for its office needs. The publication originated from the report “Paper Use Study in Georgia” carried out by the Georgian Center for the Conservation of Wildlife (GCCW) in 2010, which aimed to explore consumers’ attitudes towards responsible use of paper. The study is part of the USAID project “Forestry in Georgia: Sustainable Production, Sustainable Consumption”. The document was developed based on existing guidelines and literature. The decision to publish “A Green Purchasing Guideline for Office Paper in Georgia” was initiated by the International Union for Conservation of Nature (IUCN) in the framework of the ENPI FLEG Program aiming at reducing illegal logging and promoting sustainable management of forest resources.

International Union for Conservation of Nature (IUCN)
Tbilisi, 2011

---

¹ Ecological footprint of paper – amount of land and water needed for production of necessary resources for paper manufacturing and utilization of appropriate waste and emissions.

წინასიტყვაობა

წინამდებარე ბროშურა წარმოადგენს სახელმძღვანელოს ოფისებში ქაღალდის ეკოლოგიური ანაბეჭდის² შემცირებისათვის. დოკუმენტში განხილულია საოფისე ქაღალდთან და მის წარმოებასთან დაკავშირებული საკითხები და წარმოდგენილია რჩევები, თუ როგორ მოხდეს მწვანე შესყიდვების დაგეგმვა და განხორციელება. სახელმძღვანელო დაეხმარება საოფისე ქაღალდის შესყიდვებზე პასუხისმგებელ პირებს შეიმუშაონ შესყიდვების პოლიტიკა, განსაზღვრონ შესყიდვების მოთხოვნები, მოიძიონ პროდუქცია რომელიც შეესაბამება შემუშავებულ პოლიტიკას და შეაფასონ მომწოდებელი. დოკუმენტი შემუშავებულია ადვილად მოხმარებისთვის და გათვალისწინებულია იმ ორგანიზაციებისთვის, რომლებიც რეგულარულად ახორციელებენ ქაღალდის შესყიდვებს. წარმოდგენილი დოკუმენტის მომზადება დაეფუძნა “საქართველოს ბუნების შენარჩუნების ცენტრის” (GCCW) მიერ 2010 წელს ჩატარებულ კვლევას “ქაღალდის მოხმარება საქართველოში”, რომელიც განხორციელდა USAID-ის პროექტის “საქართველოს ტყეები: მდგრადი წარმოება, მდგრადი მოხმარება” ფარგლებში და რომლის მიზანს წარმოადგენდა მოხმარებლის დამოკიდებულების შესწავლა ქაღალდის პასუხისმგებლობიანი გამოყენებისადმი. დოკუმენტი მომზადდა არსებულ სახელმძღვანელოებსა და ლიტერატურაზე დაყრდნობით. დოკუმენტი “საოფისე ქაღალდის მწვანე შესყიდვები. სახელმძღვანელო დოკუმენტი” შემუშავდა ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) ინიციატივით ENPI-FLEG პროგრამის ფარგლებში, რომელიც მიზნად ისახავს უკანონო ჭრების შემცირებას და ტყის რესურსების მდგრადი მართვის ხელშეწყობას.

---

² ქაღალდის ეკოლოგიური ანაბეჭდი – ტერიტორიის და წყლის ის რაოდენობა, რომელიც საჭიროა ქაღალდის წარმოებისთვის საჭირო რესურსების წარმოქმნისთვის და შესაბამისი ემისიების და ნარჩენების უტილიზაციისთვის.

შინაარსი

1. შესავალი	5
1.1. ზოგიერთი ფაქტი ქალაქის შესახებ	5
1.2. ქალაქის მოხმარება საქართველოში.....	5
2. საქალაქო მასის და ქალაქის წარმოების პროცესი.....	7
3. ქალაქის შემოქმედება გარემოზე.....	8
3.1. გამოყენებული ნედლეული და წარმოების პროცესი.....	8
3.2. საქალაქო მასის და ქალაქის წარმოების უარყოფითი ზეგავლენა გარემოზე.....	9
3.2.1. ტყის განადგურება და ბიომრავალფეროვნების კარგვა.....	9
3.2.2. წყლის დაბინძურება	10
3.2.3. ჰაერის დაბინძურება	10
3.2.4. ნარჩენები	10
4. საოფისე ქალაქის შესყიდვისას გასათვალისწინებელი საკითხები.....	11
4.1. როგორ მივხვდეთ ქალაქი მდგრადად მართული ტყიდან არის წარმოებული თუ არა?.....	11
4.2. როგორ მივხვდეთ ქალაქის წარმოების პროცესში იყო თუ არა გამოყენებული ქლორი?..	12
4.3. გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის სქემები	12
4.4. ეკო-ეტიკეტები	13
5. მწვანე შესყიდვები.....	14
5.1. მწვანე შესყიდვების პოლიტიკა	14
5.2. შესყიდვების კრიტერიუმების შემუშავება	14
5.3. კომუნიკაცია მომწოდებელთან	15
5.4. მონიტორინგის მექანიზმის შემუშავება	15

1. შესავალი

1.1. ზოგიერთი ფაქტი ქალაქის შესახებ

ქალაქი ჩვენი ცხოვრების ჩვეული და აუცილებელი კომპონენტია. მას ვიყენებთ სხვადასხვა დანიშნულებით: ინფორმაციის შენახვისა და კომუნიკაციისთვის (წიგნები, პერიოდული გამოცემები, საქმიანი დოკუმენტები, წერილები), საკვების შეფუთვისა და დაცვის მიზნით (შესაფუთი მასალა), პირადი ჰიგიენისთვის (ცვირსახოცი, საფენები, და სხვა) და ასევე მედიცინაში (ტამპონი, სხვა).³

არსებობდა მოლოდი, რომ ელექტრონული საინფორმაციო რევოლუცია გამოიწვევდა ნაკლები ქალაქის მოხმარებას ოფისებში. თუმცა პირიქით, ოფისებში კომპიუტერის, პრინტერის და ქსეროქსის გამოყენებამ ხელი შეუწყო ქალაქის მოხმარების ზრდას.

- ქალაქის წარმოებისათვის მსოფლიოში ყოველწლიურად იჭრება 500,000,000 მ³ ტყე (საერთო ჭრების 15%)⁴
- ერთი ტონა ქალაქის ან მუყაოს დამზადებას სჭირდება 25-70 მ³ წყალი
- ერთი ტონა ქალაქის დამზადებას სჭირდება დაახლოებით 9, 100 კვტ.სთ ენერჯია, რაც დაახლოებით შეესაბამება აშშ-ში გარეუბნის საშუალო მაცხოვრებლის მიერ ორი თვის მანძილზე მოხმარებულ ენერჯიას⁵
- 2008 წელს აშშ-ში წარმოქმნილი 250 მლნ ტონა მუნიციპალური ნარჩენების 31% ქალაქს წარმოადგენდა⁶

1.2. ქალაქის მოხმარება საქართველოში

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის 2010 წლის მონაცემებით ქალაქის ნაწარმისა და მასალის იმპორტი გაიზარდა 38%-ით, 76,804 აშშ. დოლარიდან (2006) 106,116 აშშ. დოლარამდე (2009), მცირედით გაიზარდა ექსპორტიც - 2.318 აშშ. დოლარიდან (2006) 3.080 აშშ. დოლარამდე (2009).

საქართველოში ქალაქის წარმოება ძალიან დაბალია. ქალაქის მასის, ქალაქის, მუყაოსა და მათი ნაკეთობების წარმოება გაიზარდა 8.1 მლნ. ლარიდან (2005) 21.6 მლნ-მდე (2009), რაც საერთო წარმოებული პროდუქციის მთელი მოცულობის 0.6% შეადგენს. საქართველოში ხდება მხოლოდ შესაფუთი და ტუალეტის ქალაქის წარმოება შეგროვებული მაკულატურისგან. თუმცა,

³ IIED/WBCSD (1996). Towards a Sustainable Paper Cycle.

⁴ European Commission GPP Training Toolkit - Module 3: Purchasing recommendations: Copying and Graphic Paper, Background Product Report 2008.

⁵ Paper Task Force Recommendations for Purchasing and Using Environmentally Preferable Paper (1995). PDF. <http://www.epa.gov/climatechange/wycd/waste/downloads/EnvironmentalDefenseFund.pdf>

⁶ US EPA. Municipal Solid Waste Generation, Recycling, and Disposal in the United States: Facts and Figures for 2008. Rep. no. EPA-530-F-009-021. National Service Center for Environmental Publications (NSCEP), 2009. (<http://www.epa.gov/wastes/nonhaz/municipal/pubs/msw2008rpt.pdf>)

დამატებით, ხდება ასევე მცირე მოცულობით მეორადი საოფისე (კონკრეტულად კი საწერი) ქაღალდის წარმოებაც.⁷

საქართველოში ქაღალდის პასუხისმგებლობიანი გამოყენებისადმი მომხმარებლის დამოკიდებულების შესწავლის მიზნით 2010 წელს “საქართველოს ბუნების შენარჩუნების ცენტრის” (GCCW) მიერ ჩატარებული კვლევის “ქაღალდის მოხმარება საქართველოში” მიხედვით გამოკითხულთა უმეტესობამ იცის, რომ ქაღალდის წარმოება დიდი რაოდენობით ხის მასალას საჭიროებს. მათთვის ასევე ცნობილია, რომ წარმოების პროცესში ბევრი დამაბინძურებელი ნივთიერება გამოიყოფა გარემოში და რომ არსებობს პირდაპირი კავშირი ტყის ჭრასა და კლიმატის ცვლილებას შორის. კვლევის თანახმად, საქართველოში მეორადი (გადამუშავებული) ქაღალდის და/ან სერტიფიცირებული ქაღალდის მოხმარების წილი საერთო მოხმარებული ქაღალდის დაახლოებით 1% შეადგენს. მეორადი ქაღალდის და/ან სერტიფიცირებული ქაღალდის მოხმარების ასეთი დაბალი მაჩვენებელი სავარაუდოდ, ძირითადად გამოწვეულია მომხმარებელთა მხრიდან ასეთ პროდუქტზე უმნიშვნელო მოთხოვნით, რაც თავისთავად მომხმარებლის დაბალი ცნობიერების დონის შედეგია – ჯერ ერთი, ხისგან დამზადებული ქაღალდის მოხმარებისას საზოგადოებამ არ იცის იმ დიდი უარყოფითი ზეგავლენის შესახებ რაც მოდის ტყეზე, და მეორეც, არსებობს მცდარი წარმოდგენა, რომ მეორადი და სერტიფიცირებული ქაღალდი ბევრად უფრო ძვირია ვიდრე ჩვეულებრივი ქაღალდი.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოში უკვე არსებობს გარკვეული მოთხოვნა მეორად და სერტიფიცირებულ ქაღალდზე საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენელთა და ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციების მხრიდან. ამ ორგანიზაციებიდან ბევრს გააჩნია შიდა რეგულირება და წესები ან უბრალოდ ნება, თავისი საქმიანობების განხორციელებისას გამოიყენოს გარემოსადმი მეგობრული მიდგომები, პასუხისმგებლობიანი შესწყიდვების ჩათვლით. თუმცა, შესაბამისი პროდუქციის სიმცირის გამო ვერ ახორციელებს მათ.

ჩატარებული კვლევის მიხედვით, მომხმარებელი (გამომცემლობა, სტამბა, სარეკლამო კომპანია) უმეტეს შემთხვევაში (80%) თავად განსაზღვრავს ქაღალდის ტიპს დაბეჭდვისთვის და მხოლოდ მცირე შემთხვევაში (20%) ხდება ქაღალდის ტიპის შემოთავაზება იმპორტიორი კომპანიის მიერ. იმავე კვლევის მიხედვით, ქაღალდის იმპორტიორი კომპანიები მზად არიან შეცვალოდნ არსებული ქაღალდი მეორადი და/ან სერტიფიცირებული ქაღალდით მომხმარებლის მხრიდან მოთხოვნის არსებობის შემთხვევაში.

წარმოდგენილი სახელმძღვანელოს მომზადებისას (2011) ჩატარდა მცირე მოკვლევა ბაზარზე მეორადი და/ან სერტიფიცირებული საოფისე ქაღალდის არსებობის შესასწავლად. აღმოჩნდა, რომ წინა წელთან შედარებით სერტიფიცირებული საოფისე ქაღალდი უფრო მეტად ხელმისაწვდომი გახდა.

⁷ Statistical Yearbook of Georgia: 2010 / National Statistics Office of Georgia. – Tbilisi, 2010. – 299 p
<http://www.geostat.ge/index.php?action=wnews&lang=eng&npid=67>

2. საქალაქე მასის და ქალაქის წარმოების პროცესი

შესყიდვებზე პასუხისმგებელი პირები, როგორც წესი, კარგად იცნობენ შესასყიდი ქალაქის სპეციფიკას და მახასიათებლებს. თუმცა, მცირე ინფორმაციას ფლობენ უშუალოდ ქალაქის წარმოების შესახებ. ქალაქის წარმოების პროცესი რამდენიმე საფეხურს მოიცავს, რომლის დროსაც ხის ცელულოზური ბოჭკო (ან სხვა მცენარის ბოჭკო, ან მაკულატურა) გარდაიქმნება ქალაქად. ქვემოთ წარმოდგენილია ქალაქის წარმოების პროცესის მოკლე მიმოხილვა.⁸

სატყეო მეურნეობა – ქალაქის წარმოებისათვის ძირითადი ნედლეული არის ხის ბოჭკო, რომლისგანაც მიიღება საქალაქე მასა. სწორედ მისგან ხდება საბოლოოდ ქალაქის ფურცლის მიღება. ქალაქის დასამზადებლად საჭიროა ძალიან დიდი რაოდენობით ხის მასალა.

ქერქის მოშორება/დაქუცმაცება (საქალაქე მასის მოსამზადებელი პროცესი) – ამ ეტაპზე ხდება ხის ქერქის მოშორება და დარჩენილი ნაწილის დაქუცმაცება.

საქალაქე მასის მომზადება და რეცხვა – საქალაქე მასის მომზადების პროცესში ხის დაქუცმაცებული ნაწილებიდან ხდება ქალაქის დამზადებისათვის გამოსადეგი ბოჭკოს მიღება. ეს პროცესი შესაძლებელია განხორციელდეს მექანიკური ან ქიმიური მეთოდით.

საქალაქე მასის მიღების მექანიკური მეთოდი გულისხმობს საფქვავე ქვებით და/ან მაღალი ტემპერატურით ხის ფიზიკურ დაქუცმაცებას, რის შედეგადაც მიიღება საქალაქე მასა. ამ პროცესში გამოიყენება მთლიანი ხის 90-95%. მიღებული მასა, ჩვეულებრივ, გამოიყენება გაზეთის ქალაქის დასამზადებლად.

საქალაქე მასის ქიმიური მეთოდით მიღების დროს ხდება ქიმიური ნივთიერებების გამოყენებით ხისგან ქალაქის მასის მიღება. ამ მეთოდით, მექანიკურ მეთოდთან შედარებით, მთლიანი ხის ნაკლები პროცენტი გამოიყენება. ამ წესით მომზადებული ბოჭკო განსაკუთრებულად ძლიერია და ამ გზით მიღებული საქალაქე მასისგან მზადდება საბეჭდი და ქსერო, ჟურნალის და გრაფიკული ქალაქი და ასევე სასურსათო პროდუქტებისათვის ქალაქის ჩანთები და მუყაოს შეფუთვა.

გადამუშავებული ქალაქისთვის, საქალაქე მასის მიღების მეთოდის დროს მაკულატურა გამოიყენება როგორც ქალაქის ბოჭკოს მისაღები ნედლეული. ამ პროცესის დროს ხდება მაკულატურის გარეცხვა და საღებავის მოშორება. გაზეთი, ტუალეტის ქალაქი და ცხვირსახოცი დამზადებულია 100% საღებავმოშორებული საქალაქე მასისგან.

გათეთრება – თუ მზადდება თეთრი ქალაქი, მაშინ საქალაქე მასა გაივლის გათეთრების პროცესს. ხდება ამ მასის გათეთრება ან გაღიაგება. ეს პროცესი მიმდინარეობს ქლორის შემცველი ნაერთების, წყალბადის ზეჟანგის ან სხვა არაქლორის შემცველი ნივთიერებების საშუალებით (დამატებითი ინფორმაცია ქლორისგან თავისუფალი ქალაქის შესახებ მოცემულია ქვემოთ წარმოდგენილ თავში).

ქალაქის ფორმირება – მიღებული საქალაქე მასა შეიძლება პირდაპირ ჩაშვებულ იქნას ქალაქის დამამზადებელ მანქანაში ან გამომშრალი და დაპრესილი სახით გაიგზავნოს ქარხნებში.

⁸ Paper Task Force Recommendations for Purchasing and Using Environmentally Preferable Paper (1995). EDF. <http://www.epa.gov/climatechange/wycd/waste/downloads/EnvironmentalDefenseFund.pdf>

3. ქალაქის ზემოქმედება გარემოზე

საქალაქე მასისა და ქალაქის წარმოების პროცესს მნიშვნელოვანი ზემოქმედება აქვს გარემოზე. წარმოების პროცესში ხდება ხის, წყლის, ენერჯის და ქიმიური ნივთიერებების დიდი რაოდენობით გამოყენება. წარმოების პროცესს თან ახლავს სხვადასხვა დამაბინძურებლების გამოყოფა - ჰაერში ემისიების, ჩამდინარე წყლების და მყარი ნარჩენების სახით.

3.1 გამოყენებული ნედლეული და წარმოების პროცესი

ქალაქის წარმოების პროცესი საჭიროებს სხვადასხვა ნედლეულსა და რესურსს: პირველადი მასალა რომლიდანაც ხდება ბოჭკოს მიღება, ქიმიური ნივთიერებები, ენერჯია და წყალი.

ხე. ქალაქის წარმოებაში ხე ძირითად ნედლეულს წარმოადგენს. ხის ცელულოზური ბოჭკოსაგან ხდება საქალაქე მასის მიღება, რომლიდანაც შემდგომ მზადდება ქალაქი. ხის დაახლოებით ნახევარზე ნაკლები სწორედ ამ ცელულოზურ ბოჭკოს შეიცავს.⁹

ყოველწლიურად ქალაქის წარმოება მოიხმარს 500,000,000 მ³ ხის ნედლეულს (მსოფლიოში საერთო ჭრების 15%).¹⁰

ქიმიური ნივთიერებები. ხისგან საქალაქე მასისა და ქალაქის წარმოება ქიმიურად საკმაოდ ინტენსიური პროცესია. საქალაქე მასის მიღების და გარეცხვის პროცესში, ისევე როგორც გათეთრებისა და გაღიაების პროცესში, გამოიყენება ქიმიური ხსნარები. სხვადასხვა ტიპის ქალაქის მოთხოვნების უზრუნველსაყოფად წარმოების პროცესში დამატებით კიდევ სხვა ქიმიური ნივთიერებებიც გამოიყენება.

წყალი. ქალაქის წარმოების პროცესში მნიშვნელოვან კომპონენტს წარმოადგენს წყალი. სწორედ წყლის საშუალებით ხდება ბოჭკოს დამუშავება წარმოების თითოეულ ეტაპზე. წყალი გამოიყენება ბოჭკოს ქიმიური დამუშავებისას. აგრეთვე საქალაქე მასის ქიმიური ნივთიერებებისგან და ორგანული ნარჩენების კომპლექსური ნაერთებისგან გამოსაცალკეებლად.

ხისგან ერთი ტონა ქალაქის დასამზადებლად საჭიროა 25-70 მ³ წყალი. ხოლო ერთი ტონა მეორადი ქალაქის დასამზადებლად (მაკულატურიდან ბოჭკოს წარმოების ჩათვლით) 10-15 მ³ წყალი.

ენერჯია. საქალაქე მასის და ქალაქის წარმოების პროცესში გამოიყენება ელექტროენერჯია და ორთქლი. ელექტროენერჯის მოხმარების დონე ბევრად არის დამოკიდებული წარმოებული ქალაქის ტიპზე, უშუალოდ წარმოებისას გამოყენებულ ტექნოლოგიაზე და სხვა.

მთლიანად ან ნაწილობრივ ხის ბოჭკოსგან დამზადებული ერთი ტონა ქალაქის წარმოებისთვის იხარჯება 5,000 - 10,7000 კვტ.სთ/ტ. მეორადი ქალაქის, როგორც ნედლეულის გამოყენების შემთხვევაში კი იხარჯება 1,700 - 5.500 კვტ.სთ/ტ. ქალაქის წარმოებისას მოხმარებული ენერჯის წყარო შეიძლება იყოს ჰიდროენერჯია, ბუნებრივი გაზი, ნახშირი ან ნავთობი.

⁹ Paper Task Force Recommendations for Purchasing and Using Environmentally Preferable Paper (1995). EDF. <http://www.epa.gov/climatechange/wycd/waste/downloads/EnvironmentalDefenseFund.pdf>

¹⁰ European Commission GPP Training Toolkit - Module 3: Purchasing recommendations: Copying and Graphic Paper, Background Product Report 2008

3.2 საქალაქე მასის და ქალაქის წარმოების უარყოფითი ზეგავლენა გარემოზე

საქალაქე მასისა და ქალაქის წარმოების პროცესს მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზეგავლენა აქვს გარემოზე. წარმოების ძირითად მასალას ხე წარმოადგენს, ხის ჭრა კი იწვევს ტყის განადგურებას, ტყის ფუნქციების მოშლასა და ბიომრავალფეროვნების კარგვას. საქალაქე მასისა და ქალაქის წარმოების პროცესში ხდება მნიშვნელოვანი რაოდენობის დამაბინძურებლების (ჰაერში, წყალში და ნიადაგში) და ნარჩენების წარმოქმნა (ნაგავსაყრელებზე).

3.2.1. ტყის განადგურება და ბიომრავალფეროვნების კარგვა

ტყე ბიომრავალფეროვნების უმნიშვნელოვანეს თავშესაფარს წარმოადგენს. ტყის ეკოსისტემებში წარმოდგენილია მცენარეთა და ცხოველთა უამრავი სახეობა. ყოველწლიურად ტყეები მილიონობით ტონა ნახშირორჟანგს შთანთქავენ.

იმ ხის მასალის უმეტესი ნაწილი, რომელიც ქალაქის წარმოებაში გამოიყენება, მოდის ბუნებრივ და ეკოლოგიურად მგრძობიარე ხელუხლებელი ან პირველადი ტყეებიდან მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონში (ამაზონის ტროპიკული ტყეები, ინდონეზია, რუსეთი, კანადა, სხვა).¹¹

არამდგრადი სატყეო მეურნეობა იწვევს ტყის განადგურებას და შესაბამისად ხეებსა და სხვა ცოცხალ ორგანიზმებს (მცენარეებს, ცხოველებს, სოკოებს და ბაქტერიებს) შორის არსებული კავშირის რღვევას. მსოფლიოს ზოგიერთ რეგიონში ხისგან საქალაქე მასის გაძლიერებული წარმოება და მოხმარება საფრთხეს უქმნის შემორჩენილ ბუნებრივ ტყეებს, მათ ფლორასა და ფაუნას და ასევე იმ ხალხს, რომელიც დამოკიდებულია ამ ტყეებზე.

ხის მჭრელი კომპანიები, რომლებიც გამოიყენებენ ტყის პირწმინდა ჭრის მეთოდს, დიდ ზიანს აყენებენ ტყეებს, იწვევენ რა ტყის ფრაგმენტაციას ან მის განადგურებას. რიგ ქვეყნებში, ტყის ჭრა მიმდინარეობს არა მხოლოდ არამდგრადი გზებით, არამედ ისეთ ადგილებშიც სადაც ჭრა არალეგალურია. მას შემდეგ, რაც მოჭრილი ხე-ტყე სხვადასხვა ქვეყანაში გაიყიდება ქალაქისა და სხვა პროდუქტის საწარმოებლად, მისი წარმომავლობის კანონიერების დადგენა რთული ან შეუძლებელიც კი ხდება.¹²

არსებობს სწრაფმზარდი ხის პლანტაციები. ბუნებრივი ტყეებისგან განსხვავებით, ხის პლანტაციებმა შეიძლება გამოიწვიოს გარემოზე უარყოფითი ზეგავლენა. მაგალითად, ბიომრავალფეროვნების კარგვა, ადგილზე წყლის ციკლის დარღვევა, მიწის პროდუქტიულობის დაქვეითება და მავნებლებისა და დაავადებათა რისკის ზრდა. თუმცა, ასეთი ეფექტი შეიძლება დაბალანსდეს, თუ მოხდება სოციალური, გარემოსდაცვითი და ეკონომიკური შედეგების ფრთხილი და გონივრული შეფასება, ხის პლანტაციების სწორი მოწყობა და მართვა და არ მოხდება პლანტაციებით ბუნებრივი ტყეების ჩანაცვლება.¹³

¹¹ European Commission GPP Training Toolkit - Module 3: Purchasing recommendations: Copying and Graphic Paper, Background Product Report 2008

¹² http://www.secret-life.org/paper/paper_environment.php

¹³ European Commission GPP Training Toolkit - Module 3: Purchasing recommendations: Copying and Graphic Paper, Background Product Report 2008

3.2.2. წყლის დაბინძურება

წყალი, რომელიც გამოყენებულ იქნა ქაღალდის წარმოების პროცესში, შეიცავს ბევრ მინარევს. ქლორის შემცველი ნაერთები, რომლებიც ქაღალდის გათეთრების პროცესში გამოიყენება, შეიძლება რეაქციაში შევიდეს წყალში არსებულ ორგანულ ნივთიერებებთან ორგანული ქლორიდების წარმოქმნით (დიოქსინი, ქლოროფენოლი) ორგანული ქლორიდები ტოქსიკური ნივთიერებებია და წყლის გარემოში ძნელად იშლება. ოპტიკური მათეთრებლებიც მოქმედებს ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე, განსაკუთრებით კი წყლის გარემოზე, ვინაიდან ისინი ძნელად იშლება ბუნებაშიც და გამწმენდ სისტემაშიც. ამ ნივთიერებებს შეუძლიათ ალერგიული რეაქციების გამოწვევა ადამიანებში და ტოქსიკურია წყლის ცოცხალი ორგანიზმებისთვის.

3.2.3. ჰაერის დაბინძურება

საქაღალდე მასისა და ქაღალდის დამზადებისას ქარხნიდან ჰაერში გამოიყოფა გამონაბოლქვი. ეს გამონაბოლქვი წარმოიქმნება როგორც უშუალოდ ქაღალდის წარმოების პროცესში, ასევე იმ ენერჯის გამოქვეყნებისას, რომელიც საჭიროა წარმოებისთვის (ასეთი გამონაბოლქვის გამოყოფა ხდება შეშის ან სხვა საწვავის წვის პროცესში). ქარხნებს, რომლებიც იყენებენ ელექტრო ენერჯიას წარმოებულს ბუნებრივი გაზიდან, შედარებით ნაკლები გამონაბოლქვი აქვთ, ვიდრე იმ ქარხნებს, რომლებიც გამოიყენებენ ელექტროენერჯიას წარმოებულს ნავთობის ან ნახშირის წვის შედეგად. ჰაერის სახიფათო დამაბინძურებლები და აქროლადი ორგანული ნაერთები ძირითადად წარმოიქმნება წარმოების პროცესში, მათ შორის საქაღალდე მასის დამზადების, გათეთრების, საქაღალდე მასის ქიმიური მეთოდით მიღების დროს და ასევე ქიმიურ ნივთიერებათა აღდგენის სისტემებიდან.¹⁴

3.2.4. ნარჩენები

ყოველწლიურად, მილიონობით ტონა ნარჩენი წარმოიქმნება ქაღალდის ინდუსტრიიდან. ნარჩენი სხვადასხვა სახისა და მოცულობისაა და მოიცავს წუნდებულ პროდუქტს, სხვადასხვა სახის შლამს და ფერფლს (ეს უკანასკნელი იმ შემთხვევაში, როცა ქარხნებში არის ინსინერატორი და ხდება ნარჩენების დაწვა). შლამმა შეიძლება დააბინძუროს ნიადაგი, ჰაერი და წყალი.¹⁵

ნაგავსაყრელზე მოხვედრილ მყარ ნარჩენებს შორის ყველაზე დიდი წილი მოდის მაკულატურაზე. თუმცა, ამ მაკულატურის უმეტესობა შეიძლება ხელახლა იყოს გამოყენებული მეორადი ქაღალდის დასამზადებლად ან სხვა მიზნებისათვის.¹⁶

¹⁴ Paper Task Force Recommendations for Purchasing and Using Environmentally Preferable Paper (1995).

EDF. <http://www.epa.gov/climatechange/wycd/waste/downloads/EnvironmentalDefenseFund.pdf>

¹⁵ M.C. Monte et al (2008) Waste management from pulp and paper production in the European Union

¹⁶ http://www.thepaperlifecycle.org/landfill/in_depth/what-goes-landfill

4. საოფისე ქაღალდის შესყიდვისას გასათვალისწინებელი საკითხები

ქვემოთ წარმოდგენილია ის საკითხები, რომლებიც გათვალისწინებული უნდა იყოს საოფისე ქაღალდის შესყიდვისას.

4.1. როგორ მივხვდეთ ქაღალდი მდგრადად მართული ტყიდან არის წარმოებული თუ არა?

არსებობს ტყის სერტიფიცირების სქემები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ტყის ექსპლუატაციას ლეგალური და გარემოსა და სოციალური სტანდარტების გათვალისწინებით. ქვემოთ წარმოდგენილია ორი ყველაზე მნიშვნელოვანი სქემა.

სატყეო სამეურვეო საბჭოს მიერ განხორციელებული სერტიფიცირება (FSC)

სატყეო სამეურვეო საბჭო წარმოადგენს საერთაშორისო ქსელს, რომელიც ხელს უწყობს მსოფლიოში ტყეების პასუხისმგებლობიან მართვას. საბჭო აკრედიტაციას აძლევს დამოუკიდებელ ორგანიზაციებს FSC სტანდარტზე ტყის მდგრადობის უზრუნველსაყოფად. ტყის სამეურვეო საბჭოს სასაქონლო ნიშანი - საერთაშორისოდ აღიარებული სიმბოლო - ენიჭება იმ ორგანიზაციებს, რომლებიც მხარს უჭერენ ტყის პასუხისმგებლობიან მართვას. FSC სერტიფიცირებული ქაღალდის შეფუთვაზე აუცილებლად მოთავსებულია სატყეო სამეურვეო საბჭოს ლოგო.¹⁷

FSC სასაქონლო ნიშანი შეიძლება მოთავსდეს საოფისე ქაღალდის იმ პროდუქტზე, რომელიც შეიცავს არასერტიფიცირებულ და სერტიფიცირებულ პირველადი ბოჭკოს ნაზავსაც. პირველადი ბოჭკოს საერთო რაოდენობის მინიმუმ 30%-ი უნდა წარმოადგენდეს FSC სერტიფიცირებულ საქაღალდე მასას.

დამატებითი ინფორმაციისთვის იხილეთ: www.fsc.org

ტყის სერტიფიცირების დამოწმების პროგრამა (PEFC)

PEFC წარმოადგენს საერთაშორისო, დამოუკიდებელ, არაკომერციულ, არასამთავრობო ორგანიზაციას, რომელიც დაარსდა 1999 წელს. PEFC ხელს უწყობს ტყის მდგრად მართვას დამოუკიდებელი სერტიფიცირების გზით და მომხმარებელს აძლევს გარანტიას ხის და ქაღალდის პროდუქტზე. PEFC, ისევე როგორც FSC საბოლოო პროდუქტის სერტიფიცირების კუთხით მომხმარებელს სთავაზობს მდგრადობის დადასტურებას. ამასთან ერთად, სერტიფიცირებული პროდუქტი მისაღები ხდება კორპორატიული პასუხისმგებლობიანი შესყიდვების პოლიტიკის მქონე ორგანიზაციებისათვის.¹⁸

დამატებითი ინფორმაციისთვის იხილეთ: www.pefc.org/internet/html/

¹⁷ www.fsc.org

¹⁸ www.pefc.org/internet/html/

4.2. როგორ მივხვდეთ ქაღალდის წარმოების პროცესში იყო თუ არა გამოყენებული ქლორი?

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ქლორის შემცველი ნაერთები, რომლებიც ქაღალდის გათეთრების პროცესში გამოიყენება, მნიშვნელოვნად უარყოფით ზეგავლენას ახდენს გარემოზე. იმისათვის, რომ თავიდან ავიცილოთ ამ ნივთიერებების გარემოში გამოყოფა, ქაღალდის გათეთრების პროცესი უნდა წარიმართოს ქლორის და ქლორის შემცველი ნივთიერებების გარეშე.

საოფისე ქაღალდის შეფუთვებზე მოთავსებული აბრევიატურები და ლოგოები, რომლებიც ქვემოთაა წარმოდგენილი გვიჩვენებს, რომ ქაღალდი წარმოებულია ქლორის გამოყენების გარეშე.

ECF (დამზადებულია ქლორის გამოყენების გარეშე) – ელემენტარული ქლორის გაზის მაგივრად გამოყენებულია ქლორის ზოგიერთი ნაერთი, მაგალითად ქლორის დიოქსიდი, რაც ამცირებს ქლორის ორგანული ნაერთების წარმოქმნას.¹⁹

TCF (დამზადებულია ქლორისა და მისი ნაერთების გამოყენების გარეშე) – ქაღალდის გათეთრების პროცესში არ არის გამოყენებული ქლორი ან ქლორის რაიმე ნაერთი. მსოფლიოში წარმოებული საქაღალდე მასის მხოლოდ 7% არის წარმოებული ამ გზით, ძირითადად ჩრდილო და ცენტრალურ ევროპაში.

PCF (გადამუშავებულია ქლორის გამოყენების გარეშე) – მეორადი ქაღალდის წარმოების პროცესში მაკულატურისგან მიღებული ბოჭკოს გათეთრების პროცესი მიმდინარეობს ქლორის გამოყენების გარეშე.

TCF და PCF ქაღალდს შეფუთვაზე შეიძლება ჰქონდეს ლოგოებიც:

4.3. გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის სქემები

გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის სქემები წარმოადგენენ ინსტრუმენტს, რომელიც ეხმარება ორგანიზაციებს გააუმჯობესონ გარემოსდაცვით რეგულაციებთან შესაბამისობა. ასეთ სქემებს მიეკუთვნება “ეკო-მენეჯმენტი და აუდიტის სქემა” (EMAS) და გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის სქემის ევროპული/საერთაშორისო სტანდარტები (EN / ISO 14001).²⁰

ISO 14001 სტანდარტები ეხება გარემოსდაცვითი მართვის სისტემებს და ამისთვის იმ ორგანიზაციებს, რომლებსაც სურვილი აქვთ იმუშაონ მდგრადი გარემოსდაცვითი მიდგომების გამოყენებით, აძლევს შესაბამის მითითებებს. ISO სტანდარტის მინიჭება ადასტურებს იმას, რომ ორგანიზაციის საქმიანობა წარიმართება საერთაშორისოდ აღიარებული გარემოსდაცვითი მდგრადი პრაქტიკის შესაბამისად. ISO მოთხოვნები შესაძლებლობას აძლევს ორგანიზაციებს მოახდინონ მათი საქმიანობით, წარმოებული პროდუქციით და სერვისით გამოწვეული გარემოზე ზეგავლენის იდენტიფიკაცია და კონტროლი.

¹⁹ <http://www.nzbcscd.org.nz/paper/content.asp?id=412>

²⁰ European Commission (2004). Buying Green. A handbook on Environmental Public Procurement.

ISO 14000 (გარემოსდაცვითი მართვა) ეხება პროდუქტის წარმოების პროცესს და არა უშუალოდ პროდუქტს.²¹

4.4. ეკო-ეტიკეტები

ეკო-ეტიკეტების სქემები, დამოუკიდებელი მხარის შეფასების საფუძველზე, იძლევა ინფორმაციას იმის შესახებ, რომ პროდუქტი გარემოსდაცვითი კუთხით მისაღებია. ეკო-ეტიკეტი არის ნებაყოფლობითი სერტიფიცირებისა და შემოწმების პროცესი. საოფისე ქაღალდისთვის არსებობს რამოდენიმე სახის ეკო-ეტიკეტი, მაგალითად, **European Ecolabel**, **Nordic Swan** და სხვა. ზოგი ეკო-ეტიკეტი ეხება როგორც თავად პროდუქტს, ასევე მისი წარმოების პროცესს.²²

საოფისე და გრაფიკულ ქაღალდზე გამოსახული ევროკავშირის ყვავილის ეკო-ეტიკეტი მიანიშნებს, რომ 1. ქაღალდის წარმოების პროცესში გამოყენებულია მეორადი ბოჭკო (მაკულატურიდან); 2. პირველადი ბოჭკო არის მდგრადად მართული ტყეებიდან, და 3. წარმოების პროცესში გოგირდის და ნახშირორჟანგის ჰაერში გამონაბოლქვი და წყლის დაბინძურება შემცირებულია.²³

ქაღალდის პროდუქტებზე **Swan** ეკო-ეტიკეტის კრიტერიუმები მოიცავს საქალაქე მასისა და ქაღალდის წარმოებასთან დაკავშირებულ მრავალ მოთხოვნას. არსებობს **Swan** ლოგოს ორი მოდული. ძირითადი მოდული მოიცავს მოთხოვნებს რომელიც ეხება ტყის მართვას, ემისიებს, ენერჯიას და ნარჩენებს საქალაქე მასისა და ქაღალდის წარმოების პროცესში. ქიმიური მოდული კი მოიცავს მოთხოვნებს საქალაქე მასისა და ქაღალდის წარმოებაში გამოყენებული ქიმიური ნივთიერების მიმართ.²⁴

მეორადი გადამუშავების სიმბოლო (**universal recycling symbol**), პირველად შემუშავებულ და გამოყენებულ იქნა გადამუშავებული მუყაოს მწარმოებელთა მიერ. შემდგომში, მოხდა მისი ინდუსტრიაში ფართოდ გამოყენება სხვადასხვა ქაღალდის ნაწარმში მეორადი შემცველობის პოპულარიზაციის მიზნით. ეს სიმბოლო შეიძლება გამოყენებული იყოს იმის აღსანიშნავად, რომ ქაღალდი ან კონვერტი შეიძლება ხელახლა იქნას გადამუშავებული და/ან რომ წარმოდგენილი ქაღალდი ან კონვერტი წარმოებულია მეორადი ბოჭკოსაგან. თუ პროდუქტზე ორივე ინფორმაცია არ არის მითითებული, მაშინ აღნიშნული უნდა იყოს, ეს ნიშანი ეხება პროდუქტის გადამუშავების შესაძლებლობას, თუ მასში მეორადი გადამუშავების მასალის შემცველობას.²⁵

²¹ www.iso.org

²² European Commission GPP Training Toolkit - Module 3: Purchasing recommendations: Copying and Graphic Paper, Background Product Report 2008

²³ European Commission Environment

http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/ecolabelled_products/categories/copying_paper_en.htm

²⁴ Nordic Ecolabelling of Paper products — Chemical module (2003)

²⁵ <http://www.paperrep.com/content/environment-recycling.aspx>

5. მწვანე შესყიდვები

ორგანიზაციის მიერ განხორციელებული მწვანე შესყიდვები მოიცავს ე.წ. მწვანე მომარაგების ჯაჭვის პროგრამის ფარგლებში განხორციელებულ შესყიდვებს (მასალები, კომპონენტები, მზა პროდუქტები რომლებიც გამოყენებული იქნება სხვა საბოლოო პროდუქტის წარმოებისათვის) ან შესყიდვებს, რომლებიც ხორციელდება ოფისის პირადი მოხმარებისათვის (მაგ. ოფისის აღჭურვილობა, საკანცელარიო ნივთები და ა.შ.). ეგრეთ წოდებულ “მწვანე” პროდუქტებზე მომხმარებელთა მხრიდან მოთხოვნის გაზრდამ შეიძლება შეცვალოს მწარმოებელთა მიდგომა უფრო მეტად პასუხისმგებლიანი წარმოებისაკენ. შესყიდვების “გამწვანება” მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს გარემოსადმი ნაკლებსაზიანო პროდუქტის პოპულარიზაციას და ამით, გარემოს დაცვას.²⁶

ორგანიზაციაში მწვანე შესყიდვების პროგრამის განხორციელება ეტაპობრივი პროცესია. იგი შეიძლება განხორციელდეს როგორც არსებული გარემოსდაცვითი მართვის სისტემის ნაწილი ან როგორც დამოუკიდებელი პროგრამა.

5.1. მწვანე შესყიდვების პოლიტიკა

ორგანიზაციის/კომპანიის მხრიდან ქალაქის პასუხისმგებლობიანი მოხმარებისაკენ პირველი ნაბიჯი იქნება “მწვანე შესყიდვების პოლიტიკის” შემუშავება. პოლიტიკა გამოხატავს ორგანიზაციის ხელმძღვანელობის მიერ აღებულ ვალდებულებას და სურვილს განხორციელოს მწვანე შესყიდვების პროგრამა. მწვანე შესყიდვების პოლიტიკის დოკუმენტში, როგორც წესი, აღებული ვალდებულების გარდა აღნიშნულია ორგანიზაციის გარემოსდაცვასთან დაკავშირებული ხედვა და მიზნები. მასში მითითებული უნდა იყოს, ეხება თუ არა შესყიდვების პოლიტიკა ყველა საშუალებებს, თუ შემოიფარგლება მხოლოდ რამდენიმეით. კარგი იქნება თუ ორგანიზაცია აცნობებს მომწოდებლებს თავისი მწვანე შესყიდვების პოლიტიკის შესახებ. დეტალური ინფორმაცია შესასყიდი პროდუქტის გარემოსდაცვითი და სოციალური კრიტერიუმების შესახებ მომწოდებელს ეცნობება მოგვიანებით.

5.2. შესყიდვების კრიტერიუმების შემუშავება

მომწოდებლისთვის შესყიდვების კრიტერიუმების შედგენისას, გარდა უკვე არსებული ტრადიციული ფაქტორებისა, როგორცაა პროდუქტის უსაფრთხოება, ფასი, შესრულება/მიწოდება და ხელმისაწვდომობა, მნიშვნელოვანი გახდა ასევე გარემოსდაცვითი და სოციალური კომპონენტების გათვალისწინებაც.

WWF-ის ქალაქის შესყიდვის გზამკვლევი იძლევა შემდეგ რეკომენდაციებს:²⁷

- გაზარდეთ მეორადი და/ან სერტიფიცირებული ბოჭკოსგან დამზადებული ქალაქის მოხმარება და უფრო მეტად გამოიყენეთ FSC-სა და PEFC-ს ეტიკეტიანი ქალაქი;
- გამოიყენეთ ქალაქი, რომელიც დამზადებულია გათეთრების გარეშე და/ან TCF ან PCF-ს ეტიკეტიანი ქალაქი;

²⁶ International Green Purchasing Network (IGPN). Green Purchasing and Public Procurement. A Starter Kit. http://www.igpn.org/focus_on/kit/GP&GPP_Starter_Kit/index.htm

²⁷ WWF Guide to Buying Paper, WWF International 2007

- უპირატესობა მიანიჭეთ იმ მწარმოებლებს, რომლებიც განახორციელებენ მესამე-მხარის დამოწმებულ გარემოსდაცვით სისტემებს, როგორცაა ISO 14001 ან EMAS და რომლებიც ახორციელებენ კარგ გარემოსდაცვით ანგარიშგებას.

5.3. კომუნიკაცია მომწოდებელთან

ბევრი მომწოდებელი და კონტრაქტორი მზად არის ითანამშრომლოს მყიდველთან და დააკმაყოფილოს მისი გარემოსდაცვითი მოთხოვნები და სტანდარტები. შედეგად, კარგი გარემოსდაცვითი პრაქტიკა ხელს უწყობს ეფექტურობის და კონკურენტუნარიანობის ზრდას და ასევე ამცირებს მომწოდებლის დანახარჯებს. გარდა ამისა, მყიდველის მოთხოვნების დაკმაყოფილება, როგორც წესი, ნიშნავს გრძელვადიან ბიზნეს-პარტნიორობის ჩამოყალიბებას.²⁸

მნიშვნელოვანია, რომ მყიდველის შესყიდვების პოლიტიკა, პროდუქტის მახასიათებლები და სხვა შესაბამისი ინფორმაცია ფრთხილად, ნათლად და თანმიმდევრულად მიეწოდოს მომწოდებელს. მომწოდებლისთვის ამ ინფორმაციის დროულად მიწოდება კი ხელს შეუწყობს პროდუქციაზე მყიდველის სპეციფიური მოთხოვნების დაკმაყოფილებას.

5.4. მონიტორინგის მექანიზმის შემუშავება

ორგანიზაციამ, მწვანე შესყიდვების მოთხოვნებთან ერთად, აუცილებელია შეიმუშავოს მონიტორინგის მექანიზმი, რითაც უზრუნველყოფილი იქნება იმის შემოწმება, ასრულებს თუ არა მომწოდებელი შესყიდვების მოთხოვნებს.

ამ მიზნით, ორგანიზაციამ უნდა გადაწყვიტოს, თუ როგორ განახორციელოს შესყიდვების ახალ კრიტერიუმებთან მომწოდებლის შესაბამისობის მონიტორინგი და შეფასება. ეს შეიძლება იყოს, მაგალითად:

- მონიტორინგი, აუდიტის მეთოდები და განრიგი;
- მომწოდებლის მხრიდან დოკუმენტალური დამოწმება/დეკლარირება, კერძოდ, ეკო-ეტიკეტის პროგრამის შესაბამისობის, ISO, FSC ან PEFC-ის ლიცენზია ან სერტიფიკატი;
- თავად შემსყიდველის მიერ მოხდეს მომწოდებლის სერტიფიცირება ან მომწოდებელს მოეთხოვოს განახორციელოს პროდუქტის წარმოების პროცესის და/ან პროდუქტის (მაგ. ეკო-ეტიკეტი) მონიტორინგი და შეფასება;
- მომწოდებლის ინფორმირება პროდუქტის შესახებ;
- მომწოდებლის თვით-შეფასების ანგარიში ან შევსებული გარემოსდაცვითი კითხვარი;
- საკუთარი პერსონალის მიერ ადგილზე აუდიტის ან შეფასების განხორციელება;
- მესამე მხარის მიერ აუდიტის ჩატარება ადგილზე.

დამატებითი ინფორმაციისთვის იხილეთ:

http://www.igpn.org/focus_on/kit/GP&GPP_Starter_Kit/index.htm

²⁸ International Green Purchasing Network (IGPN). Green Purchasing and Public Procurement. A Starter Kit. http://www.igpn.org/focus_on/kit/GP&GPP_Starter_Kit/index.htm

მწვანე შესყიდვების განხორციელების ეტაპები

1. მწვანე შესყიდვების პოლიტიკის შემუშავება
2. მწვანე კრიტერიუმების შემუშავება და გათვალისწინება:
  - ა. მეორადი და/ან FSC ან PEFC ეტიკეტიანი ქაღალდის მოთხოვნა
  - ბ. TCF ან PCF ქაღალდის მოთხოვნა;
  - გ. უპირატესობის მინიჭება იმ მწარმოებლებზე, რომლებიც განახორციელებენ მესამე-მხარის მიერ დამოწმებულ გარემოსდაცვით სისტემებს, როგორცაა ISO 14001 ან EMAS, და ასევე ეკო-ეტიკეტები
3. მომწოდებელთან კომუნიკაცია
4. მონიტორინგის მექანიზმების შემუშავება და განხორციელება:
  - ა. მომწოდებლის მხრიდან დოკუმენტალური დამოწმება/დეკლარირება
  - ბ. საკუთარი პერსონალის მიერ ადგილზე აუდიტის ან შეფასების განხორციელება
  - გ. მესამე მხარის მიერ აუდიტის ჩატარება ადგილზე

ENPI FLEG პროგრამის შესახებ

ENPI FLEG (სატყეო სექტორში კანონალსრულებისა და მართვის გაუმჯობესება ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის აღმოსავლეთ ქვეყნებსა და რუსეთში) პროგრამა მხარს უჭერს მონაწილე ქვეყნების მთავრობებს, სამოქალაქო საზოგადოებას და კერძო სექტორს ტყის მდგრადი და რაციონალური მართვის პრაქტიკის დანერგვაში, ამ ქვეყნებში ტყესთან დაკავშირებული არალეგალური საქმიანობის შემცირების ჩათვლით. მონაწილე ქვეყნებია: სომხეთი, აზერბაიჯანი, ბელორუსი, საქართველო, მოლდოვა, რუსეთი და უკრაინა. პროგრამა ფინანსდება ევროკავშირის მიერ. www.enpi-fleg.org

პროგრამის პარტნიორები

ევროპული კომისია

ევროკავშირი წარმოადგენს განვითარებადი ქვეყნების დახმარების სფეროში მსოფლიოს უმსხვილეს დონორს. EuropeAid Development and Cooperation, ევროკომისიის გენერალური დირექტორატი ახორციელებს ევროპულ განვითარების პოლიტიკას და მსოფლიო მასშტაბით ქვეყნებს დახმარებას უწევს. EuropeAid გააჩნია რიგი ფინანსური ინსტრუმენტები, რომლებიც უზრუნველყოფს დახმარების მაღალ ხარისხს და ეფექტურობას. როგორც აქტიური და პროაქტიური ორგანიზაცია, ჩვენ მხარს ვუჭერთ ეფექტურ მართვას, სოციალურ და ეკონომიკურ განვითარებას, ასევე ვმუშაობთ ისეთ გლობალურ საკითხებზე როგორცაა შიმშილის დაძლევა და ბუნებრივი რესურსების დაცვა.

მსოფლიო ბანკი

მსოფლიო ბანკი წარმოადგენს განვითარებადი ქვეყნებისათვის ფინანსური და ტექნიკური დახმარების ერთ-ერთ უმსხვილეს წყაროს მსოფლიოში. ჩვენი მისიაა მდგრადი შედეგის მისაღწევად ენთუზიაზმითა და პროფესიონალიზმით ვებრძოლოთ სიღარიბეს. ასევე დავეხმარებთ ადამიანებს გაიუმჯობესონ თავიანთი მდგომარეობა და საცხოვრებელი გარემო მათთვის რესურსების მიწოდების, ცოდნის გაზიარების, შესაძლებლობების გაუმჯობესების, სახელმწიფო და კერძო სექტორებში პარტნიორული ურთიერთობების გაღრმავების გზით. www.worldbank.org

ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირი

IUCN, ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირი ეხმარება მსოფლიოს გარემოსა და დაცვისა და განვითარების სფეროში არსებული ურთულესი პრობლემებიდან პრაგმატული გამოსავლის მოძებნაში. IUCN-ის საქმიანობის სფეროებია: ბიომრავალფეროვნება, კლიმატის ცვლილება, ენერჯია, მოსახლეობის საარსებო წყარო და მსოფლიო ეკონომიკის ეკოლოგიზაცია. IUCN მხარს უჭერს სამეცნიერო კვლევებს მთელს მსოფლიოში, ახორციელებს კონკრეტულ პროექტებს ადგილებზე და ერთმანეთთან აკავშირებს მთავრობების, არასამთავრობო ორგანიზაციების, გაეროსა და კერძო სექტორის წარმომადგენლებს პოლიტიკის, კანონებისა და საუკეთესო პრაქტიკის გაუმჯობესება განვითარების მიზნით. IUCN მსოფლიოს უძველესი და უდიდესი გარემოს დაცვითი გლობალური ორგანიზაციაა, რომლის წევრია 1,000-ზე მეტი სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაცია და 11 000-მდე დამოუკიდებელი ექსპერტი 160 ქვეყანაში. IUCN-ი თავის საქმიანობას მსოფლიო მასშტაბით ახორციელებს 60 ოფისის, 1000-ზე მეტი თანამშრომლისა და ასობით პარტნიორი საჯარო, კერძო და არასამთავრობო ორგანიზაციის მეშვეობით. www.iucn.org

ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდი

ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდი წარმოადგენს მსოფლიოს ერთ-ერთ უდიდეს, პატივსაცემ და დამოუკიდებელ ბუნების დაცვის ორგანიზაციას 5 მილიონი მხარდამჭერთა და 100-ზე მეტ ქვეყანაში მოქმედი გლობალური ქსელით. ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის მისიაა დედამიწის ბუნებრივი გარემოს დეგრადაციის შეჩერება და ისეთი მომავლის შექმნა, სადაც ადამიანები ბუნებასთან ჰარმონიულად იცხოვრებენ. ამ მიზნით ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდი მხარს უჭერს მსოფლიოს ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დაცვას, განახლებადი ბუნებრივი რესურსების მდგრად გამოყენებასა და დაბინძურებისა და რესურსების გადაჭარბებული მოხმარების შემცირებას.

www.panda.org

აღნიშნული პუბლიკაცია მომზადდა ევროკავშირის დახმარებით. პუბლიკაციის შინაარსზე მთლიანად პასუხისმგებელია ავტორი და ის არავითარ შემთხვევაში არ უნდა იქნეს გაგებული როგორც ევროკავშირის თვალსაზრისი. გამოთქმული მოსაზრებები შესაძლებელია არ ემთხვეოდეს პროგრამის განმახორციელებელი ორგანიზაციების აზრს.

About ENPI FLEG Program

The ENPI FLEG Program supports governments of participating countries, civil society and the private sector in the development of sound and sustainable forest management practices, including the prevention of illegal forestry activities. Participating countries include Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova, Russia and Ukraine. This Program is funded by the European Union.

www.enpi-fleg.org

Project Partners

European Commission

The European Union is the world's largest donor of official development assistance. EuropeAid Development and Cooperation, a Directorate General of the European Commission, is responsible for designing European development policy and delivering aid throughout the world. EuropeAid delivers aid through a set of financial instruments with a focus on ensuring the quality of EU aid and its effectiveness. An active and proactive player in the development field, we promote good governance, human and economic development and tackle universal issues, such as fighting hunger and preserving natural resources.

World Bank

The World Bank is a vital source of financial and technical assistance to developing countries around the world. Our mission is to fight poverty with passion and professionalism for lasting results and to help people help themselves and their environment by providing resources, sharing knowledge, building capacity and forging partnerships in the public and private sectors.

Learn more: www.worldbank.org

IUCN

IUCN, International Union for Conservation of Nature, helps the world find pragmatic solutions to our most pressing environment and development challenges. IUCN works on biodiversity, climate change, energy, human livelihoods and greening the world economy by supporting scientific research, managing field projects all over the world, and bringing governments, NGOs, the UN and companies together to develop policy, laws and best practice. IUCN is the world's oldest and largest global environmental organization, with more than 1,000 government and NGO members and almost 11,000 volunteer experts in some 160 countries. IUCN's work is supported by over 1,000 staff in 60 offices and hundreds of partners in public, NGO and private sectors around the world.

www.iucn.org

WWF

WWF is one of the world's largest and most respected independent conservation organizations, with almost 5 million supporters and a global network active in over 100 countries. WWF's mission is to stop the degradation of the earth's natural environment and to build a future in which humans live in harmony with nature, by conserving the world's biological diversity, ensuring that the use of renewable natural resources is sustainable, and promoting the reduction of pollution and wasteful consumption.

www.panda.org

This publication has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of author and can in no way be taken to reflect the views of the European Union. The views expressed do not necessarily reflect those of the Implementing Organizations.

The contents of this publication are the sole responsibility of the ENPI FLEG Program team and do not necessarily reflect the views of the European Union, the World Bank, IUCN or WWF. This publication has been produced with the assistance of the European Union.